

забезпечення можливості меншості висловлювати свої погляди, навіть якщо вони суперечать суспільній думці» [5].

Незважаючи на таке трактування ЄСПЛ, національний суд в цій сфері повинен керуватися і положенням статті 23 Конституції України, яка встановлює, що жодна людина не повинна порушувати права і свободи інших людей.

Таким чином, наразі в Україні існує необхідність щодо негайного прийняття законодавства про проведення мирних зібрань, використовуючи при цьому практику європейських країн. Неврегульованість цього питання призводить до неоднозначної та неефективної реалізації громадянами свого конституційного права, закріпленого в статті 39 Конституції України.

Список використаних джерел:

1. Європейський суд з прав людини закликав Україну законодавчо врегулювати свободу мирних зібрань // Українська гельсінська група з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1365670748>
2. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991, зі змінами та доповненнями від 01.01.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
3. Декларація про захист прав людини і основоположних свобод від 01.11.1950 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF1W200V.html.
4. Беляева Н. Руководящие принципы по свободе мирных собраний / Н. Беляева, Т. Булл. – Варшава: Бюро ОБСЕ по демократическим институтам и правам человека, 2010. – 194 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/ru/odihr/83237?download=true>
5. Мельник Р.С. Право на свободу мирных зібрань через призму практики Європейського Суду з прав людини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pravo.org.ua/files/pravo_na_svobodu1.pdf

**Кольцова Аріна Вікторівна, слухач
1-го курсу ННІЗН НАВС
Науковий керівник:
Тихомиров Д.О., старший викладач
кафедри теорії держави та права
кандидат юридичних наук**

ПРЕЗУМПЦІЯ ВИНИ, ЯК ГАЛУЗЕВИЙ ПРИНЦИП ПРАВА

Таке поняття як правова презумпція є поширеним явищем в більшості галузей та інститутів правових відносин. Якщо взяти кримінальне право, то можна побачити дію однієї з найбільш відомих презумпцій права - презумпція невинуватості. При цьому, вважається, що в цивільному праві діє поняття протилежного характеру - так звана презумпція вини. Слід коротко розглянути теоретичний аспект поняття правової презумпції взагалі і презумпції вини в розумінні цивільного права. Це дасть можливість побачити глибину проблем практичного характеру, що виникають при використанні відповідних норм законодавства, а також чинного Цивільного кодексу України. Незважаючи на відмінності в розумінні і різноманітність визначень такої категорії як “правова презумпція”, існує два основних підходи, а саме: процесуальний і матеріальний [1].

У відповідності з підходом процесуального характеру під терміном “презумпція” потрібно розуміти певні юридичні обов'язки відповідних державних органів і державних осіб, спрямовані на визнання презумованого факту встановленим. Висновок про існування того чи іншого факту як істинного впливає з іншого значимого факту юридичного характеру, який можна довести, або такого, який слід приймати як істинний. У разі подібного підходу судові органи, оцінюючи наявні докази і виносячи своє рішення, фактичну сторону даної справи визначають виходячи з принципу “доведено - не доведено”, а там, де законом визначено спростовані презумпції - “спростовано - не спростовано”. Більше того, сенс процесуальної презумпції полягає в правильному розподілі між відповідними сторонами зобов'язань по доведенню певних фактів, що презумуються. Якщо брати за основу трактування презумпції вини, згідно кримінального права, то обвинувач має

право спростувати припущення про невинність особи, що підозрюється у вчиненні злочину. Підозрюваний не зобов'язаний доводити власну невинність, але доказ провини є завданням для представника державного обвинувача.

Матеріальний підхід дає визначення юридичної презумпції, як допущення або припущення (з латині " praesumptio " - припущення), яке закріплене в нормах права . Згідно з цим, певний порядок речей у правових відносинах визнається як звичайне, нормальне явище, що не потребує подальшого доведення.

З вищевказаних визначень можна вивести основні ознаки презумпції :

1. Презумпція є засобом юридично - технічного характеру, що використовується в законодавстві.
2. Дане поняття завжди виступає припущенням. При чому, ймовірність істинності цього припущення може мати як високу ступінь, так і наближатися до повного нуля.
3. Юридичні презумпції закріплюються прямо або побічно в нормах права.
4. Поняття презумпції може бути спростовано або не спростовано.

У багатьох сучасних підручниках зазначено, що презумпція може створити відповідальність (без наявності вини), не передбачену законом чи договорами, і навпаки, безвідповідальність при наявності явної провини певної особи [2].

Це є фактичним значенням матеріального підходу презумпції вини, так як, в разі неможливості встановити провину або невинність, вона може мати значення певної підстави для настання відповідальності. З цього слідує, що особа буде нести відповідальність, яка ґрунтується на нормативному припущенні щодо її вини (навіть якщо особа невинна), оскільки не змогла (або не захотіла) скористатися законним правом, і, в той же час, обов'язком спростувати дану презумпцію. Спростування юридичної презумпції вплине на ступінь тягара в процесі доведення . Презумпція може бути спростована тією стороною, на яку вона спрямована і поширюється.

Якщо розглядати особливості поняття презумпції вини, то, згідно ст.614 ЦК України, закріплене таке формулювання, як: "відсутність своєї вини доводить особа, якою було порушено її зобов'язання" [3].

Згідно трактування Е. Голодницького поняття має підкатегорію, яка називається "презумпція винності". Від презумпції вини вона відрізняється в тому сенсі, що особа, яка несе відповідальність відповідає лише за порушення зобов'язань, але не за умисне заподіяння шкоди. Дана презумпція допускає наявність вини, але й чітко визначає сторону, що несе тягар за доведення невинності. Цей же автор пропонує розділити основне поняття на дві групи: презумпція вини для певної особи, яка не виконала свої обов'язки, виконала їх неналежним чином або проявила недбалість у виконанні і презумпція вини особи, яка умисно заподіяла шкоду [1].

До першої групи слід віднести загальноприйнятну доказову презумпцію, згідно ст.614 ЦК України, в якій вина (умисна або з необережності) відноситься до підстави для настання відповідальності за порушення певного зобов'язання, якщо це не спростовано відповідним законом або договором.

Дана презумпція складається з трьох складових елементів:

- Вина-як підстава для настання відповідальності за вчинення правопорушення,крімвипадків, які передбачає закон або договір - абз.1 ч.1 ст.614 ЦК України;
- Особа вважається невинуватою,якщо доведе,що з її боку було вжито всіх можливихзаходів для належного виконання зобов'язань - абз.2 ч.1 ст.614 ЦК України;
- Відсутність власної провини мусить довести та особа,яка порушила зобов'язання—ч.2ст. 614 ЦК України.

Очевидною особливістю, в загальному трактуванні презумпції згідно ст.614 ЦК України, є те, що в ній явно відсутній важливий елемент. Йдеться про вказівку на той факт, що особа спочатку вважається винною, поки не доведе протилежне . Візьмемо класичну ситуацію спору між боржником і кредитором. Наприклад, неможливою є ситуація, коли поняття презумпція вини стане вважатися підставою для несення відповідальності, якщо сторонами спору не був доведений факт провини або невинності боржника, як було б у випадку класичного трактування презумпції. Таким чином,

судновий орган, у разі коли особа, що порушила певне зобов'язання не виконає обов'язок довести свою невинність, все одно повинен робити висновок про наявність або відсутність провини, так як поняття провини, згідно ч.1 ст.614 є підставою для несення відповідальності . Можливо в даній ситуації орган судової влади зобов'язаний, за власною ініціативою, вимагати у боржника надати докази, що говорять про вчинення ним заходів для належного виконання своїх обов'язків. Тобто, презумпція вини, якщо посилається на ст.614 ЦК України, реально може мати значення лиш в тому випадку, коли судновий орган не вправі зажадати доказів, що визначають провину боржника перед кредитором, але в той же час, не позбавляє суд від необхідності довести відсутність або наявність факту провини, так як поняття провини є підставою для відповідальності. Особливість презумпцій вини в ЦК України в тому, що зазвичай, зазначено те, яким чином особа, яка порушила зобов'язання або заподіяла шкоду, повинна доводити свою невинність. Тобто, законодавча система дає можливість спростувати презумпцію. Абз.2 ч.1 ст.614 встановив загальне правило для всіх існуючих презумпцій - для того щоб особа, яка порушила зобов'язання, змогла довести свою невинність, слід довести прийняття всіх залежних від неї заходів для належного виконання зобов'язань.

Деякими нормами визначені спеціальні вимоги для доведення . Наприклад , ч.1 ст.906 ЦК України визначає, що виконавець, який порушив договір з надання певних послуг за плату при здійсненні підприємницької діяльності, щоб спростувати власну провину, зобов'язаний довести, що належне з його боку виконання зобов'язань було неможливим, з причин непереборної сили або форс мажорних обставин [3].

Якщо розглядати дане поняття у сфері цивільно-правових відносин, то, стає очевидним, що презумпція невинуватості направлена на те, щоб захищати громадян України, чи будь якої іншої держави (якщо розглядати цивільно-правові відносини міжнародного права), від неправомірного свавілля органів влади в особі уповноважених осіб чи державних установ. В країнах з розвинутою законодавчою системою, кожний громадянин має законне право оскаржити у судовому порядку будь яке рішення органів влади. В разі оскарження, можлива, навіть, матеріальна компенсація за моральну шкоду. Однак, слід зауважити, що не всі громадяни готові чесно слідувати закону в звичайному житті. Недоліком презумпції невинності для уповноважених органів влади в даному випадку, є ускладнення процедури доведення провини громадянина, який порушив закон і користується своїм винятковим правом презумпції невинуватості.

Список використаних джерел:

1. Голодницький Е. Презумпції і фікції в новому Цивільному кодексі України // Юридична практика. 2004. №48 (362). с. 6.
2. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. // Ц58 Д.В. Боброва, О.В. Дзера, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. К.: Юрінком Інтер, 1999. с. 864.
3. Цивільний кодекс України. Прийнятий 16 січня 2004р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. №40-44. с. 356.

Крунь Вікторія Ігорівна, курсант 2 курсу ННПФЕКП НАВС
Науковий керівник: Власенко В.П.,
доцент кафедри теорії держави та права НАВС, кандидат юридичних наук

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ЗДІЙСНЕННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ

Форми здійснення функцій характеризують зв'язок держави з правом як одним з основних засобів здійснення влади. Через право держава проводить в життя свої функції, свої економічні, політичні, ідеологічні завдання. В одних випадках держава видає юридичні норми, в других – організовує їх виконання, у третіх – забезпечує та охороняє їх. В залежності від цього й розрізняють три основні правові форми здійснення функцій держави: